

STRAFBEGREBET I FORHOLD TIL STRAFFENS MÅLSÆTNING OG RETFÆRDIGGØRELSE

af professor Jonatan Thormundsson

I. Strafbegrebet

1. Formanalyse af begrebet

Hvad formen angår, defineres straf i tilknytning til begrebet forbrydelse, idet straffen kun anvendes som følge af en adfærd, der i loven (i formel forstand) beskrives som en forbrydelse, og adfærden er samtidig en forbrydelse, fordi den ved lov er strafbar. Det fremgår hverken af definitionen, hvilke straffe det drejer sig om, eller hvad de indebærer. *Strafarterne* anføres i straffelovens §§ 31 og 32.¹ Den fortegnelse kunne i loven undergå ændringer, i form af reducere eller forøgelse, bl.a. inden for særlovgivningen. *Strafbegrebet* defineres på den anden side overhovedet ikke inden for loven eller forklæningsmaterialet. Ved vurdering af hvorvidt der foreligger en strafhjemmel, må man normalt tage udgangspunkt i, om sanktioner defineres som straf eller hører under de forhåndenværende strafarter i de respektive lovbestemmelser. Betegnelsen for det respektive retsmiddel er dog ikke nødvendigvis altafgørende og kan endda være vildledende i denne henseende, jfr. begreberne tvangsbøde (administrativt retsmiddel) og varetægtsfængsling (processuelt retsmiddel).

¹ Indenretlig formaning iht. 1. nr. 74/1974, § 112 hørte også under straffe, jfr. Jonatan Thormundsson: *Opinbert réttarfar* (Strafferetsplejen), 1. hæfte (1979), s. 22. En tilsvarende hjemmel findes ikke i 1. nr. 19/1991.

Hvor intet andet anføres gælder artiklens henvisninger islandske love og højesteretsdomme.

2. Indholdsanalyse af begrebet

Defineres straffen alene med hensyn til dens indhold, men ikke til de tilstræbte mål, kan straffen kendetegnes ved det følgende: Straf er en sanktionsart, der af statens myndigheder anvendes på den person, der er blevet fundet skyldig i en strafbar handling. Den indebærer samfundets misbilligelse eller fordømmelse og er egnet til at forvolde lidelse eller ubehageligheder hos den dømte.² I det følgende vil de enkelte begrebspunkter blive gennemgået.

a. En sanktionsart. Forbrydelser kan medføre forskellige sanktioner. Disse kan inddeles i to hovedgrupper: straffe (herunder også be-tingede straffeafgørelser) og andre sanktioner. Som helhed danner de strafferettens sanktionssystem.

b. Straffe udøves af statens myndigheder. Straffe afgøres og gennemføres helt og holdent af statens myndigheder. Her må man altså skelne mellem straf i lovmæssig forstand og straffe i øvrig forstand, så som internationale sanktioner, straffe i henhold til foreningsvedtægter, forældres afstraffelse af deres børn og disciplinærstraffe, som straffefanger og andre måtte blive udsat for.

c. Bevist skyld som følge af en forbrydelse. Det er en ufravigelig forudsætning for straf, at der er blevet begået en forbrydelse og at det af myndighederne ved dom eller på anden vis er blevet konstateret, d.v.s. at et bestemt individ (en juridisk person) bevisligt er blevet strafansvarligt og fundet skyldigt. Straf kan ikke udøves udelukkende i det øjemed at forhindre en eventuel forbrydelse, jfr. dog straffelovens §§ 66 og 67. Her forudsættes der *en forvaring* for at afværge gennemførelsen af en trussel eller en fortsat kriminalitet, jfr. H 1975:415. Det er ikke et afgørende kriterium, hvorvidt den form for forvaring foregår i et fængsel eller ej, jfr. dog H 1990:1482. Procesuelle retsmidler til fordel for undersøgelsen af en sag, hvor der foreligger en begrundet mistanke om en persons strafbare forhold, så som anholdelse og varetægtsfængsling, falder endvidere uden for straffebegrebet. Det samme gælder de administrative retsmidler, der har til formål at tvinge folk til at efterkomme en bestemt lovforpligtelse, f.eks. tvangsbøder.

² Jonatan Thormundsson: Refsírættur. Almenni hlutinn I (Strafferettens almindelige del I) (1989), s. 4; Knud Waaben: Strafferettens almindelige del (1989), s. 19. Beskrivelse af målsætning følger derimod Armann Snævarrs definition, jfr. Thættir úr refsírætti II (Afsnitte fra strafferetten II) (1983), s. 68.

d. *Samfundets misbilligelse eller fordømmelse.* Sanktionernes egentlige straffenatur vedrører samfundets negative reaktioner mod den begåede forbrydelse. Jo mere alvorlig og skadelig forbrydelsen er, jo stærkere er disse samfundets reaktioner. Misbilligelse kan generelt betragtes som indbefattet i alle straffeafgørelser, mens fordømmelse kun er det i tilfælde af alvorlige forbrydelser. Samfundets misbilligelse rettes mod gerningen snarere end det individ, der begår den. Derfor må man ikke forveksle dette straffens kendetegn med samfundets stræben efter at anvende straf i nyttigt øjemed, navnlig for at tilpasse gerningsmanden til de normale og vedtagne omgangsformer og gøre pågældende bedre i stand til at stå på egne ben, når straffen er afsluttet.

e. *Straf er egnet til at forvolde lidelse eller ubehageligheder.* Straf er i sig selv tung at bære, især frihedsstraf. Men den er et uundgåeligt onde, såvel for den der er blevet udsat for den, som for forskellige andre individer, især gerningsmandens pårørende.³ I rene undtagelsestilfælde kan straffen være kærkommen for vedkommende, f.eks. for at få afløb for en stærk skyldfølelse. Bøder er ofte så lave, at de stort set ikke berører gerningsmandens økonomi, eller at de medregnes i vedkommende virksomheds nødvendige driftsrisiko. På den anden side er det også klart, at forskellige andre sanktioner er ligeså tunge at bære som en straf, f.eks. rettighedsfrakendelse, konfiskation eller forvaring af psykisk abnorme lovovertrædere.

3. Ordningen af strafansvar

Den ovenstående beskrivelse af strafbegrebet er uafhængig af varierende strafbarhedsbetingelser og forskellig ordning af strafansvar.⁴ Det er derfor uden betydning her, hvorvidt det drejer sig om *den traditionelle ordning* af strafansvar, hvor det tilregnelige individ personligt er ansvarligt for sine dadelværdige gerninger,⁵ eller *den ukonventionelle ordning* af strafansvar, som f.eks. juridiske perso-

³ Altht. (Altingstidende) 1939, A-deild (afdeling A), s. 352.

⁴ Armann Snævarr: *Thættir úr refsirétti II* (1983), s. 70.

⁵ Jonatan Thormundsson: *Refsiábyrgð á efnahagsbrotum í atvinnustarfsemi lögaðila* (Strafansvar for økonomisk kriminalitet i juridiske personers erhvervsvirksomhed). *Tímarit lögfræðinga* 1988, s. 218–222.

ners strafansvar eller individets rent objektive ansvar for deres egne eller andres gerninger.

II. Straffens retfærdiggørelse og målsætning

Af forskellige grunde er det nødvendigt at undersøge argumenterne for, at straffe fra statens myndigheders side bliver anvendt. En frihedsstraf er således både tung at bære for den dømte og dyr for samfundet. Det er derfor indlysende, at den skal retfærdiggøres ved argumenter. Men præcis hvad er det, der skal retfærdiggøres, og hvilke hovedargumenter for retfærdiggørelse er der tale om?

1. Hvad er det, der skal retfærdiggøres?

Det første spørgsmål er, *hvorvidt* det at straffe mennesker (eller juridiske personer) overhovedet kan retfærdiggøres og hvilke af samfundets reaktioner der bør kaldes for straf. Af historien kan vi lære, at det til enhver tid og overalt i verden er blevet betragtet som forsvarligt at reagere på forskellig slags uønskelig adfærd ved straf. Problemet er snarere, om virkelige straffe bliver dækket over af navnet på andre midler, hvad der var en tilbøjelighed til at gøre i de lande, hvor behandlingsideologien blev sat på spidsen. Jo mindre forskel der er på ansvarsbetingelser og andre regler for straf på den ene side og for andre sanktioner på den anden side, jo mindre vigtig er denne inddeling og herved også betegnelserne for sanktionerne.

Et andet spørgsmål er, *hvem der skal straffes*. I den forbindelse bør man spørge sig selv, hvorvidt det er forsvarligt at straffe mennesker for andres handlinger eller for egne handlinger uden at der foreligger skyld. Man har diskuteret, om og i hvilket omfang man gør ret i at påføre juridiske personer bøder, og i nogle lande bliver sådanne bøder i virkeligheden ikke betragtet som egentlige straffe. Det er endvidere et spørgsmål, hvorvidt en bestemt alder og mental sundhed skal sættes som en betingelse for den skyldiges personlige habilitet til at udsættes for hvilken som helst straf. Det at et menneske med urette er blevet idømt straf, ændrer naturligvis ikke straffens karakter. Det er derfor ikke nogen modsigelse at sige, at vedkommende er blevet straffet, selv om der ikke forefindes nogen

forbrydelse, idet han ved en lovformelig domstolsbehandling er blevet gjort strafansvarlig for en forbrydelse.⁶ Man kan endda gå så vidt at sige, at sådan en straf til en vis grad er forsvarlig, selv om den er uforskyldt, på samme måde som lovgiveren under givne forhold betragter det som forsvarligt at straffe mennesker for andres forbrydelser.

Endelig skal der tages stilling til det spørgsmål, *hvordan der skal straffes*. Nogle former for straffe betragtes ikke længere som forsvarlige, f.eks. legemsstraffe. De anses for at stride imod nutidens kulturelle og humanitære synspunkter og disse synspunkter er blevet bekræftet i de menneskerettighedskonventioner, som Island er medlem af.⁷ Det samme gælder andre skæbnesvangre midler mod menneskelegemet, selv om de i lovteknisk forstand ikke betragtes som straf.⁸ Der findes et sådant middel i den islandske lovgivning, nemlig kastration, jfr. lov nr. 16/1938. I de anførte bestemmelser af menneskerettighedskonventionerne bliver det med lidt forskellig formulering fremhævet, at ingen må underkastes tortur eller en grusom, umenneskelig eller vanærende behandling eller straf. Det må formodes, at de fleste varianter af legemsstraffe bliver dækket af disse konventionernes bestemmelser. I den sammenhæng er det interessant at undersøge dommene i Europas Menneskerettighedsdomstol i Tyrer-sagen af 25. april 1978 og i Campbell og Cosans sag af 25. februar 1982. Til trods for denne menneskerettighedspolitik er det ikke blevet anset for muligt helt og holdent at bandlyse *dødsstraf*. Menneskerettighedskonventionerne ligefrem regnede med den, ganske vist som et uønskeligt strafalternativ, som for en sikkerheds skyld blev forbundet med forskellige begrænsninger.⁹ Dødsstraf blev ved lov afskaffet i Island i 1928. Ved tillægsprotokol nr. 6 af 1983 til Europarådets konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder blev dødsstraf i fredstid afskaffet.

⁶ Páll S. Ardal: Um refsingar (Om straffe). Skfrnir 1963, s. 29–37.

⁷ Jfr. Europarådets konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, § 3, jfr. bek. nr. 11/1954 og Den internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder, § 7, jfr. bek. nr. 10/1979.

⁸ Jonatan Thormundsson: Auga fyrir auga ... Tímarit lögfræðinga 1986, s. 149–150.

⁹ Jfr. Den internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder, § 6, jfr. bek. nr. 10/1979 og Europarådets konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, § 2, jfr. bek. nr. 11/1954, jfr. også tillægsprotokol nr. 6 af 28. april 1983.

Konventionen trådte for Islands vedkommende i kraft den 1. juni 1987.

Hvad angår *andre sanktioner end straffe* bliver ovenstående spørgsmål ikke besvaret på én gang. Reglerne for disse sanktioner ligner nu på mange måder reglerne for straffe og i den forstand er denne differentiering mindre vigtig end før i tiden. Mange af disse sanktionsarter kan anvendes, uanset om gerningsmanden var tilregnelig eller ej, mens andre udelukkende anvendes på utilregnelige personer og dem der iht. straffelovens § 16 må betragtes som upåvirkelige for straf. I menneskerettighedskonventionernes bestemmelser om en grusom, umenneskelig eller vanærende straf, bliver *behandling* (treatment) sammenstillet med straf. Som et eksempel herpå kan nævnes institutionsophold iht. straffelovens § 65, forvaring iht. straffelovens § 62 og kastration iht. l. nr. 16/1938.

2. Argumenter for retfærdiggørelse: Gerning og skyld

Argumenter af denne karakter bliver undertiden forbundet med gengældelseslæren, idet de udelukkende skal gå ud på, at gerningsmanden gælder for sin urigtige handling, nyttesynspunkter og strafresultater uanset.¹⁰ Denne benævnelse er ikke helt rigtig, idet der næppe er den kæmpeforskel på gengældelseslæren og nyttelæren, som man skulle tro.

Argumenter for retfærdiggørelse, som bygger på gerning og skyld, er i sig selv ret forskellige. Nogle af de ældre synspunkter er både gammeldags og ubøjelige. Blandt disse kan nævnes den velfortjente straf i overensstemmelse med gerningsmandens handlinger og forbrydervilje. Retfærdigheden bør ske fyldest, hvad end det koster (øje for øje og tand for tand). Den slags argumenter kan enten bygge på rene hævnssynspunkter eller ved et urokkeligt retfærdighedskrav i Immanuel Kants ånd at lade den forskyldte straf dække enhver forbrydelse og i et passende forhold til forbrydelsen.

For det andet kan man nævne menneskenes indstilling i gennem tiden til *det moralske eller religiøse behov* for, at enhver forbrydelse skal dækkes af straf. Før i tiden blev straffe gerne betragtet som

¹⁰ Páll S. Ardal: Um refsingar, Skrifnr 1963, s. 36–40; Martin P. Golding: Philosophy of Law (1975), s. 84–105.

soningsmidler, for at sone gud (guderne) eller forhindre uår på grund af menneskenes dårlige opførsel. Senere hen blev straf snarere knyttet til synd og soning af gerningsmanden over for sin gud og samvittighed.¹¹ Den nutidige indstilling retter sig på den anden side mod det moralske og pædagogiske behov for, at hvert menneske har fuldt ansvar for sine handlinger såvel over for sig selv som sine medborgere.

Nutidens retfærdighedsargumenter kan også føre til den konklusion, at gerningsmandens handling og skyld rækker som basis for straf. Misbilligelse og eventuelt samfundets fordømmelse er et af strafbegrebets kendetegn. Straf tilfredsstiller almenhedens retfærdighedsfølelse, idet folk ikke finder sig i, at krænkelser af andre menneskers vigtige rettigheder går ustraffet hen.¹² Det indebærer også en vis nyttehensigt, d. v. s. at vedligeholde en tålelig balance i samfundet ved at dæmpe og berolige almenheden og forhindre borgernes selv-tægt af deres eller andres ret. Fra et juridisk og etisk synspunkt må det betragtes som berettiget, at et menneske bliver gjort strafansvarligt for en given skadelig eller på anden vis uønskelig gerning og at der bliver fastsat en straf for vedkommende på grundlag af gerningen alene, men så er det også naturligt og retfærdigt, at straffen er i en rimelig overensstemmelse med gerningens grovhed og gerningsmandens skyld.¹³

I dag er man ikke tilbøjelig til at tro på enkle, almengyldige læresætninger, retninger eller systemer. Det gælder også retfærdiggørelsen af straf. Som regel går man ud fra, at der er tale om mange andre grunde, der retfærdiggør straf, end dem, der er beskrevet i det ovenstående. Her er der navnlig tale om forskellige nytteformål, som er knyttet eller kan knyttes til anvendelsen af straf.

3. Argumenter for retfærdiggørelse: Samfundsmæssig nødvendighed

Med sådanne argumenter og de efterfølgende støtter man sig først og fremmest til straffens *formål og virkninger*. Grundtanken er den *nytte*, som straffen skal tilvejebringe (nyttelære).

¹¹ Stephan Hurwitz: Den danske Kriminalret, Alm. del (1971), s. 46–47.

¹² Altht. 1939, A-deild, s. 352.

¹³ Jonatan Thormundsson: Der sogenannte Neoklassizismus im Verhältnis zur nordischen bzw. isländischen Kriminalpolitik. Neuere Tendenzen der Kriminalpolitik (1987), s. 73–75.

Intet samfund kan i længden eksistere uden håndhævelse af straf. Hvis det ikke var tilfældet, ville såvel den indre som den ydre sikkerhed blive sat på spil (opløsningsteori). Det af straffens mål som først nævnes i bemærkningerne til den almindelige straffelov er netop beskyttelsen af den almene retssikkerhed og vedligeholdelsen af den retslige samfundsordning.¹⁴ Her refereres der ikke alene til den strafbeskyttelse, der ydes ved bestemmelser om landsforræderi og forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder. Den begrundede angst for, at en slags junglelov tager magten i stedet for et naturligt og hæderligt indbyrdes forhold mennesker imellem, har været medvirkende til at overbevise verdens nationer om nødvendigheden af strafhåndhævelse.

Foruden den ovenfor beskrevne sikkerheds- og beskyttelsesrolle, er strafhåndhævelsen blevet tiltænkt en anden og mere positiv rolle, nemlig at sikre samfundsborgerne den minimale retssikkerhed og et udviklingsfremmende samfund for menneskene.¹⁵ Herudover er det et anerkendt faktum i dag, at strafhåndhævelse er nødvendig for specielt at yde retssikkerhed til de svagest stillede (beskyttelses- og omsorgslære).¹⁶

Der er endvidere behov for strafhåndhævelse til bekræftelse og understøttelse af en vis *værdibedømmelse* eller moralbedømmelse i samfundet (f.eks. med hensyn til miljøbeskyttelse). Den slags argumenter kan dog være vanskelige at behandle, idet der i nyere tider har fundet sted en afskaffelse af mange straffebestemmelser, der først og fremmest havde til formål at beskytte en bestemt moralsk opfattelse og vedligeholde almen moral. Nu betragtes det ikke som forsvareligt at opretholde sådanne bestemmelser, såfremt de f.eks. angår folks frivillige private handlinger og det ikke er klart, hvorvidt disse er socialt skadelige. Noget andet er den værdibedømmelse, der vedrører samfundets principper om medborgernes rettigheder og pligter, og hvor en bestemt opførsel af disse grunde anses for moralsk dadelværdig (ligestillingsbrud, uærlig handelsbrug, utilbørlig misbrug af situation). Hertil hører også en socialt skadelig opførsel, idet den går ud over håndgribelige almeninteresser, så som uforurenede omgivel-

¹⁴ 14 Altht. 1939, A-deild, s. 352.

¹⁵ Johannes Wessels: Strafrecht. Allgemeiner Teil (1984), s. 2.

¹⁶ Jonatan Thormundsson: Refsiréttur. Almenni hlutinn I (1989), s. 46–47.

ser, eller andre utvetydige sociale interesser som erhvervsforetagenders interne og eksterne handelssikkerhed.¹⁷

Som før nævnt betragtes det også som en samfundsmæssig nødvendighed at almenhedens retfærdighedsfølelse bliver tilfredsstillet, navnlig for så vidt det virker dæmpende i samfundet og forhindrer, at man tager loven i egen hånd. Som et eksempel herpå kan nævnes retsoppgøret i Danmark og Norge, da den tyske besættelse var blevet slået tilbage.

4. Argumenter for retfærdiggørelse: Præventionshensyn

Fra gammel tid har præventionshensyn været nogle af de vigtigste argumenter for anvendelse af straf. De opdeles i *individualpræventive* hensyn, bl.a. straffens præventive virkning på selve forbryderen, og *almenpræventive* hensyn, bl.a. straffens præventive virkning på andre end forbryderen. Almindeligvis forudsættes, at straffen både har en almenpræventiv og en individualpræventiv virkning, der dog i høj grad varierer, alt efter forbrydelsens natur, straffens størrelse og gerningsmændenes personlige forhold. Begge typer præventive virkninger bliver anført i bemærkningerne til den almindelige straffelov.¹⁸

Når man taler om præventiv virkning som *formålet* med straf, vil det sige den for straf tilsigtede (erklærede) virkning at formindske eller forhindre forbrydelser, d.v.s. den virkning på forbryderen, at han ikke begår (den slags) forbrydelse igen (individualpræventiv virkning) og tilsvarende virkning på alle undtagen forbryderen (almenpræventiv virkning).¹⁹ Det indebærer ikke nødvendigvis, at straffe opnår den hensigt, og de virkelige virkninger af straf er heller ikke klare. Hvad det angår, hersker der en stor usikkerhed om resultater af straffe.

¹⁷ Jonatan Thormundsson: Refsiréttur. Almenni hlutinn I (1989), s. 46–48; samme forf.: Um kynferðisbrot (Om seksualforbrydelser). Skýrsla nauðgunarmálanefndar (Voldtægtskomitéens betænkning) (1989), s. 105.

¹⁸ Altht. 1939, A-deild, s. 352–353; Stephan Hurwitz: Den danske Kriminalret, Alm. del (1971), s. 69.

¹⁹ Der er mange ting der er uklare vedrørende sådanne formåls karakter og oprindelse, selv under hensyntagen til en given stats retssystem, jfr. Knud Waaben: Strafferettens almindelige del (1989), s. 29–30.

a. *Individualpræventiv virkning.* I bemærkningerne til straffeloven bliver denne virkning beskrevet således, at straffen også skal have en virkning på den person, som er udsat for straffen, og forhindre, at vedkommende igen begår en forbrydelse, af angst for en ny og ofte større straf.²⁰ Dette argument gælder klart de strafansvarlige *individer*. I tilfælde af lovbestemmelser om *juridiske persons* strafansvar, går de præventive argumenter først og fremmest ud på at øve indflydelse på de individer, der bestyrer de juridiske personer.

Straffelovgivningens regler om gentagelsesvirkning og skærpende omstændigheder grundet forrige opførsel, jfr. straffelovens § 71 og § 70, stk. 1, nr. 5., går ud fra, at straffe efterhånden skal skærpes, jo længere vedkommendes kriminelle bane bliver, for bedre at måtte imødekomme de præventive synspunkter. Det er også indlysende, at de ikke har givet de store resultater, da vedkommende blev dømt de forrige gange. Selv om disse regler navnlig bygger på individualpræventive hensyn, må de også kunne gøre sig gældende, når det drejer sig om almenpræventiv virkning. Det er ligeledes logisk at konkludere, at samfundets misbilligelse tiltager i form af skærpede straffe, hvis dømte ikke holder inde med sine forbrydelser.

De vigtigste varianter af individualpræventive virkninger er dels gerningsmandens *isolation* (udelukkelse) i form af frihedsstraf og herved vedkommendes midlertidigt nedsatte muligheder til yderligere forbrydelser og dels *afskrækkelse* af frygt for en ny og ofte forøget straf eller anden forøgelse af sanktioner, f.eks. frakendelse af rettigheder.²¹ Forbedring eller resocialisering som følge af straf behandles særskilt senere.

Her behandles de individualpræventive virkninger på dømtes *fremtidige opførsel*, mens det er mest praktisk at omhandle betydningen af de individualpræventive hensyn ved domstolenes *strafudmåling* i tilknytning til et indlæg om sanktionsfastsættelse.

b. *Almenpræventiv virkning.* Bemærkningerne til straffeloven kommer ind på, hvordan almenhedens moralske opfattelse og bevidstheden om straffe er sammenknyttede og slutter sig sammen om at forhindre strafbar, retsstridig adfærd, hvor denne virkning dog hverken bliver målt eller vejret. Endelig står der, at straffebestemmelsen ofte understøtter den opfattelse, at det er moralsk forkert at begå

²⁰ Altht. 1939, A-deild, s. 353.

²¹ Stephan Hurwitz: Den danske Kriminalret, Alm. del (1971), s. 65.

den strafbare gerning.²² For juridiske personer gælder her en lignende anmærkning som under punkt a. Bemærkningernes formulering indebærer såvel de varianter af de præventive virkninger, der kaldes *afskrækkelse* som *moraldannelse*.

5. Argumenter for retfærdiggørelse: Genrejsningshensyn

Straffelovens forfattere erklærede sin mening om, at straf ikke var egnet til at forbedre sindelaget hos den, der skulle underkastes den. Andre metoder var bedre egnede til indarbejdning af sand lovydighed.²³ Det er rigtigt nok, at straf på ingen måde er en sikkerhed for den dømtes anger eller forøgede modenhed og moralske reformation. Og der er ikke mange, som retfærdiggør straf på grundlag af, at den som sådan virker moralsk reformerende eller menneskeligt forbedrende. På den anden side er der mange som anbefaler, at der under strafudståelsen bliver gjort forsøg på at forbedre den dømte på forskellig vis, f.eks. ved resocialisering. Der er dog nogle der mener, at anger hjælper mennesker til at forbedre sig og at straf kan virke ansørende på angeren og således virke menneskeligt forbedrende.²⁴

Revalidering består i at gøre et menneske bedre egnet til at gå i gang med livskampen, end det var før revalideringen, og endog lige så godt egnet som om ingenting var hændt. Eksempler herpå er behandling af alkoholisme, narkotikabehandling og behandling af seksualforbrydere. Den slags behandling kan netop give gode resultater som et led i straffuldbyrdelsen eller i forbindelse med prøveløsladelse, hvor den dømte altså enten er ufri eller undergivet nogle vilkår og derfor har meget at vinde. *Resocialisering* (i videre forstand) omfatter alle foranstaltninger, der er knyttet til fuldbyrdelsen af straf, og er egnede til at gøre det nemmere for de dømte at tilpasse sig samfundets krav (fængselsundervisning og –arbejde, udgang fra fængsel, prøveløsladelse m.m.). Til en vis grad kan disse foranstaltninger betragtes som et led i en moralsk reformation eller forbedring.

²² Altht. 1939, A-deild, s. 352–353.

²³ Altht. 1939, A-deild, s. 353.

²⁴ Jfr. Páll S. Ardals citater: Um refsingar. Skfñrir 1963, s. 42–45.